

Изази сваког четвртка
на цијелом табаку.

Стаје за Црну Гору, Ау-
стро-Угарску, Босну и Хер-
цеговину:

годишње 14 бор.
по године 2 " "
четири године 1 " "
у Србији и све друге земље
годишње 15 франака
на по године 8 " "
на три мјесеца 4 " "
у алату.

ЦРНОГОРКА

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник:

ЈОВАН ПАВЛОВИЋ.

Претплата из Црне Го-
ре и сва писма шаљу се
само у уреднику.

Претплата из Србије у-
пућује се Велимиру Вало-
жићу у Биоград, а из дру-
гих крајева под адресом
Р. Ramadanović Cattaro
(за „Црногорку“).

Претплату примају сви
наши књижари и поштар-
ске експедиције. По-
франкирана писма не при-
мају се.

БРОЈ 33.

Цетиње, 27. Септембра 1884.

ГОДИНА I.

ПЈЕСМА

НА

ДВАДЕСЕТ ПЕТИ СЕПТЕМБРА.

Весел'мо се, браћо моја,
Пуне су нам груди! —
Славу Богу диж'мо многу,
Кад смо еретни туди!
Кад Му чело мјесечево,
Лице пуно жара
Влиета, сјаје,
К'о плам да је
Из божих њедара. —

* * *
Па ни соко нема око,
Ка' што Њему сине:
Све што није за погледа,
То пред Њиме гине: —
Брука дрхти, губа пада,
Кукавица трне... —
Богу слава, —
То је глава
Наше Горе Црне!

С тешких брига све о Српству
И народу евоме
Коса Му је процвјетала, —
Ма што квара томе?
Стара коса, младо срце, —
Добро одговара:
Свак се дивн... —
Боже живи
Књаза Господара!
CRNE GORE
CRNOJEVIĆ

* * *
На поиритну српске мисли
И српскога права,
Он не игнеди Своју крвцу, —
Ни Овојих глава;
Нашу Гору мушки чува,
Српству над улива:
Правдо света,
Много љета
Држи нам Га жива!

* * *
Као владар, као човјек,
Као Срб и пјесник,
Он је свему роду дика,
А нама небесник. —
Дај Му, Боже, што Му жели
Срце домородно:
Горске ст'јене
Проширено
А Српство слободно!

Цетиње, 25. Септембра 1884.

Филип Ј. Ковачевић.

Mens sala in corpore sano.

(Из рукописа: Мозак и срце у књижевности).

Бајрон.

(Наставак.)

Чини нам се, по свему, да ће госпођа Бајроновица имати право. На души великога pjesника леже многи тешки грјехови, а највише неприродно одношај к рођеној сестри и — убиства неколиких дјевојака, физична или морална, свеједно.

Он сам каже, у „Дон Хуану“, да „мрзи свако pjesничтво које није ништа друго него изумијевање“ и да је „онај pjesник најистинитији, кога најјаче савлађује непосредност.“

Ако није сам о себи лагао, кад је то рекао, онда се из pjesама његових на чисто доказати могу сви тешки грјеси његови. Јер у pjesама тим вазда се пјева о некој баш физичној љубави између брата и сестре, и о убиству („Манфред“, „Кани“, „Лара“, „Невјеста из Абиди“).

Али има и других доказа за то.

„Невјесту из Абиди“ написао је у три ноћи, кад га је грозница тресла и огањ палио, „да би своје мисли отргао од . . .“, али ту прекрда: не смје ни да прече пјес, које му душу липти; само додаје: „О свето име, нек се никад не зна за тебе!“ Како за тијем још ни ово: „тргох се иза сна . . . ух, какав страпан сап! Крв се следила у мени! Па зар нијесу и други сипјевали? Јесу, дакако, ма ја вих желио, да мртви спавају.“

Мртви га дакле муче, сигурно они мртви, које на души носи, који су му се у душу закопали, па риђући по њој не даду му мира.

На самрти својој у истом се смислу, само прозалично, исповиједа: „Шта може она знати (вели за своју жену)? Та ваљда не зна . . . Дакле ја имам разлог, што осуђујем њено понашање . . . Шта је то? Она има тајних разлога? Ако можда . . . Зна ли — не зна ли? — Не, она не зна. Ништа друго него је без срца. — Ах, она зна све. Ја чисто слутим, да све зна. Јест, она има много да ми опрости. . .“

Ове ријечи на самртном часу, гдје бијес здравога тијела не може да загуши глас савјета, јасно свједоче о великом грјеху или великим грјесима, који су лежали на души Бајроновој.

Али има још нешто.

У његовим pjesама тајанствена је особа нека „Тирза.“ Држи се, да је то оно створење, које је Бајрон упропастио (убио физично или морално). Најдивније pjesме, обливене нај-

дубљим болом, кроз који опет вире оштри зупци нечисте савјести те сама себе гризе и уједа, сипјевао је Бајрон тој Тирзи. Нико не зна ко је управо то чељаде. Једном приликом, кад је Бајрон био у Италији, правило се велико весеље, па ком је и Бајрон био са својим друговима. Ови се договоре, да запитају Бајрона, ко је та Тирза? То и учине, у сред највише пијанке и теревенке. Али се Бајрон на један пут истријези, те мјесто одговора преблједи као крпа. Нијем као гроб устане из друштва, кољено му клецаше, те носрђући изиђе на поље. Тога дана није више излазио из куће. Друштву бијаше жао, што га је питањем својим тако потресло.

Мислимо, да више доказа не треба.

Они, који држе да Бајрон не би био велики pjesник, ако га не би опрали од тешкијех грјехова који му се пребадују, свађују сву биједу на јадну госпођу Бајроновицу, као да је тобож она изумјела, што се Бајрону у грјех уписује.

Који тако поступају, чине велику неправду госпођи Бајроновици, а неправда ова није за то мања, нити се тијем даје извинити, што се њоме хоће да опере један велики pjesник.

Госпођа Бајроновица не само да ништа није скривила Бајрону, него се још показала према њему као врло деликатна, фина и наљубљива жена, која, докле је год могла, ишла је за тијем да сачува његов добар глас, што се о лорду Бајрону не може рећи у погледу његовог поступања према својој законитој жени.

Деликатност госпође Бајроновице види се најјасније из њене парнице, коју је подигла против Вајрона зарад развода брака. Она је, без сумње, врло много морала подносити од неobicне нарави Вајронове, али је све то тријебла и сносила, док није дошло до најдебљег грјеха Вајронова, који се већ више није могао пребољети. Па ипак госпођа Бајроновица не излази одмах на сриједу с тим грјехом, него, штедећи добар глас свога мужа и великог pjesника, она у разводној парници највише изводи на средину аргументе, који не могу њега окаљати: прво, да је помео памећу. Помести памећу — то се може догодити сваком човјеку, то је просто једна болест, а госпођа Бајроновица, са својом обичном памећу од средње мјере, држала је, да је ту болест најлакше доказати на онако неobicном човјеку, као што је био лорд Вајрон. Да су адвокати њени и његови, и да су послје лекари уважили тај разлог, госпођи Бајроновици, и ако би била растављена од свога мужа, имало би се приписати у заслугу, да је сачувала „част“ великога pjesника.

Али адвокати и љекари нијесу хтјели да разумију деликатност госпође Вајроновице, те је одбију.

Ова, немогући сносити чудовиште од човјека, с којим се везала, морала је мислити на други начин, како ће га се отрести. Па и по други пут није хтјела да изиде против њега с правом кривицом, него је опет прибјегавала разлозима, који ће мање оптеретити спомен великога pjesника. Овом приликом она је огледала, не ће ли доћи до своје цијели, ако ступи против њега са тешкијем батеријама његовијех — atrocities.

Тек кад ни то није помогло, једна жена није имала куд, него да изиде с правом истином на срједу.

Наравно, то је помогло; јер, као што смо видјели, оба адвоката, и њен и Вајронов, с мјеста и онога часа потврде, да је госпођа Вајроновица потпуно у свом праву, да од ње мирења више ни разговора бити не може, Дакле да је развод брака апсолутно нуждан.

Па и у овом потоњем случају, види се колико је племенито поступала госпођа Вајроновица, јер, и ако се растављала од свога мужа, није га хтјела пред свијетом окавати, него је грозну тајну повјерла свом и његовом адвокату тек под тим условом, ако ће ту тајну чувати као светињу.

Лорд Вајрон није био тако деликатан спрема своје жене. Истина у свом дивном „Fagwell“ он је плакао за њом и до грозних суза плаћивао све жене у Инглеској. Али исто је тако немилосрдан, управо рећи гадан и низак био спрема ње, кад је у свом „Сну“ казао, да је никад није љубио и да му је на самом вјенчању лебдјела пред очима слика Марије Чауртове, с којом је живио као момак; или кад је у својој

„Манфреду“ ушло „инкантиацију“ (The Incantation), у којој је сву јуч излио на јадну жепу; или кад ју је, под именом Доне Инес, у свом „Дон Хуану“ нагрдио и свакојаком руглу извргао; или на пошљетку, кад јој је написао оне доиста подле и срамне стихове, „чувши да је болесна“, гдје ју је назвао „моралном Клитемнестром свога мужа“.

Госпођа Вајроновица све је то читала послје смрти свога мужа, разумије с неописаним болом, који је морао бити у толико већи, што је цијели свијет могао читати тузбу мужа њеног против ње, а није могао знати за тешку обраду, коју она у свом срцу скрива. Да је госпођа Вајроновица била као муж јој, она би га могла уништити са неколико редака!

Али она је мучала, и подносила је да јој се свијет руга. Она не би већ више имала разлога да мучи спрема свога мужа, који ју је тако недостојним начином ослободио свијех обзира. Али је још било у животу једно створење, поради којег је она морала ћутке да сноси ударце јавнога мпишења — морала с тога што је била племенитога духа. То је створење било — сестра лорда Вајрона, госпођа Ли. Догод је ова била у животу, госпођа Вајроновица није могла да изиде на срједу са својом самообраном. Тек кад је госпођа Ли умрла — а то је било на тридесет година послје смрти Вајронове — могла је госпођа Вајроновица да изиде на међан ради самообране, да изиде са голем истином у руги. Она је то зблила и учинила, остављајући свијету да суди пој и њеном мужу.

Помислимо, како би трагична била судбина њена, да је умрла прије сестре Вајронове, госпође Ли!

(Наставиће се).

Састанак крај Фонтана.

(По руском.)

У поноћи крај фонтана *)
Неког чека млада пана, **)
Дуго чекала . . .
Тихо дрва шумат сташе,
Груди јој се узвијаше,
Неког дочека . . .
Није сама — крај фонтана
Нешто страсно шаће пана,
Кому за бога?!
На свјетлости луне ноћи
У пуване суза очи
Гледа милосник.
Већ је сјела, виђу, пана

Баш под трешњу крај фонтана,
Крај ње љубавник. —
Па скинула с лица вео
„Мили војно, што си с' мене?
Тебе чеках ја!¹
У њега је срце било,
Први пут је ту љубио!
Замука' му глас! . . .
Поможе му ноћна сјена,
Љубио јој ту кољена,
Руке стискао.
„Тише, тише, шум фонтана!²
Шаптал је страсно пана,
„Љубиш ли ме ти?³
И осмјехом неба ведр
На груди га пламна једра

*) Фонтан вјештачки водоек те га праве по баштама.

**) Пан у Пољака значи господин властелин, а пана госпођа властелинка.

Слони, пољуби . . .
 „Да л' те љубим, милоснице?
 Ради тебе љепогице
 Заборавих свјет!“ —
 Па у блједом сјају ноћи
 Поглед њезни њој у очи
 Бади — прознала!
 Тихо струји шум фонтана,
 Још тишије ријеч пана
 Страсно шапуће: . . .
 — „Када с тобом нема мене
 Да л' ти срце мила вене?
 Кажн анјеле.
 Доцкан драга, а у ноћи,
 Да л' плакаше твоје очи,
 За мном реци ми?
 У веселом друштву када
 Ти с' веселиш — да ли млада
 Мене чекаше?
 Кад с' удаљих ја од тебе
 На цлиш час — да л' озсбе
 Срце т' пламено?“
 — „Зобло ми је и патило
 Ах за тобом, сунце мило,
 Љубавнице млад!
 Кад ти пође куд далеко
 Пуст ми свијет! право реко:
 Живот поста ад! . . .“
 На то крајем од вуала
 Отре сузу која ј' пала
 Лицем руменим. —
 Нав је муча', слуша' р'јечи
 И мраморне њене плочи
 Страсно гръаше . . .
 Ноћ лешане тајна, страсна.

Моја удадба.

Приповијетка Г. Пјетракони-Манџили.

С галијанскога. Превео Филип Ј. Ковачевић.

Да ми ти се било примакнути, Корино моја, да те видим, каква си изгледала, кад си прочтала вијест о мојој удадби. Да ми те било чути, ће вичеш: није, то није могуће! — за тим, ђо се опет предомишљаш и повраћаш на оно парче хартије, на читаш моје име и, у велике зачуђена, срчеш га заједно с оним Борџија Адалберти, за кога нијеси знала ни да живи отрагу мјесец дана, јер је ово тамањ тридесети дан како смо се растапуле.

Ону вечер — рекла сам дан, ма није било него вечер, и то около десетог сата послје подне — тако ми је био тежак на срцу твој одлазак, да се никако нијесам могла ујемити. Сјећаш ли се? Ја сам плакала, а ти, видећи моју витешу невољу, говорила си ми: ајде са мном у Фиреце, Катарино моја! Теби треба мало одушка и забаве; за тебе није овај самотни живот. Већ је вријеме да се познаш са свијетом: ко ће домати врат и доћи у ову пустињу, да те проси? Па, осим тога, ваља и испити реку, као што и јест, ми смо присукале давно трећи крст. До душе ја сам удовица са јединим ђетом: љубила сам и живјела, али опет изгледам млађа од тебе. Прибри се и разабери; мани се луде мисли вјештог дјеновања! Каква је то враг, те ти се у мозак завртио, да останеш осифелицом као разварана, очајана баба-ђевојка?

Сванути ће зора јасна
 Б'јесни хрже хат . . .
 — „Вр'јеме већ је одлазити;
 Но о'ли ме пољубити
 Мила још једном!“
 — „Не! не могу . . . биће много!“
 Са осмјехом рече строго
 Па се окрену,
 И ка' призрак счочи вила
 На претен је усталила
 Само поглед свој! . . .
 — „Остав'! остав' обећање!
 Но ме љуби мило јање“
 Ваши милосник.
 „Сјутра у бој у крвави
 Одлазим ти!“ Ту с' устави:
 Умукну му глас . . .
 — „Ја сам твоја! . . .“

* *

Прошла им је пуна чара
 Љубав која срце пара
 Као призрак мак . . .
 Ал' би бурна, ал' би страсна!
 Сада тужна — некад јасна —
 Би л' вјечаости миг?! . . .

* *

С тог времена јадна пана
 Сваку ноћу крај фонтана
 Сједи до поноћ;
 У даљину плачућ' гледи . . .
 „Онед' доћи?“ пита — блједи:
 Неће! погину . . .

Ј. Поповић-Липовац.

REGIONALNA
 BIBLIOTEKA
 CRNE GORE ĐURĐE

То су биле твоје ријечи, а твој љубавни, твој сакти поглед као да додаваше: веселота моја пријатељнице, ево те већ на крајњем жрпједу младости, осамљена као нањ у гори, смрзнута као санта леда, осуђена ни да живиш ни да љубиш! . . .

Сматрајући себе достојном онога сажалења, које у твоје ведром оку читаш, ја ти се објешис о врат и стадох горко плакати. За тим, пркосећи самој себи, заклекх ти се, да не марим, да ми није ништа стало до удадбе. А сада? — сада је све друкчије; сад ћеш видјети, да сам загла! . . .

Баш у онај исти час, кад ти ја изговорих потоне ријечи моје заклетве, ступи преда мном стриц, те с неба, на у ребра: хоћеш, хоћеш — удаћеш се, тако ми светог Мартина! Ђевојка, као ти, са четири еготине хиљада лира прџије, има права да бира: овога хољу, а овога нећу. Затим ми се поче заљити, како је добро управљао мојим имањем; а Ђулијо, мој рођак и обожаваатељ, бацише из далека на мене око и чинаше се као да говори: ево мене, ја сам готов. Ја те тада спикех за руку и пропаштах ти на ухо: не, по сто пута не! Баш за то, што имам блага, не ће ме нико за нос повући, ни преварити.

Као што видиш, ја се сјећам танко по танко свега тога. Него ти, драга моја, не мој ме осудити прије него чујеш на тенане све околности моје стрмоглавице.

Сјутра дан, по твоме одласку, устадох рано и сађох у банчу. И ако је то било на јазмаку јесени, готово у првме праскозорју, опет биаше јака вру-

бина. Птичице прјеваху као на силу, а моје цвијеће савијаше главу, да се жедно окријени капљицом воде. Мени бијаше теже и од птица и од цвијећа: ја погледах на твоје затворене прозоре, па ми се чинише, као да ће се сви па један пут отворити, а ти „а ћеш се раскочурена и савиња помолити, да ме јутариљиме поздравим поздравим. Ао! Ти си била далеко, далеко, и ја се јадница кајам, што нијесам с тобом пошла. Барем бих видјела нових људи, неселијех образа; ко зна шта? Инчезаули снови моје љубави валда би се опет појавили. Давнашње неке обмане лебдијаху околу мене и ја их не одгоњам... Шта? — Та ја сам још млада! Дуна ми је чиста као капља на круни цвијећа, неоцкврљена као у мојој петнаестој години. Ево часа да љубим свијем жаром свијесне жене, која је готова на борбу, на пожртвовање. Ужељене пријатељу мој, ће си ти? Ђе си, мој лијепи саче, друже мој?

Бијаш ти заливала у лирику, а сјећајући се још онога сажалења, што ми твој поглед бјеше у срце улио, ја плаках као мало дијете. Моје сузе легијаху низ образе, па, капљући на оно дробно цвијеће, прјяху га, као да се на њега жива ватра сипаше.

Вјеруј ми, у томе часу нијесам мислила, да може бити мој прави суђењак човек висок и мједан, који тада куцаше алком на капији. Ипак понјадни долазак тога непознатика у Виду Розу, чудновато ми нешто слушаше: утријех брзо сузе и потрчам ја влашта, да му отворим.

Он — и нагладајући ме: — је ли се дигао конте Карло?

Ја — упирући у њега очи још росне од суза — чини ми се да јест, сад ћу видјети! у толико молим ваше име.

Он — расијан, држећи ме за саборницу: — ако се није дигао, причекаћу га. Има није год потребе рецити му, да је дошао један пријатељ из Није.

Ја — живо: Ђорђио Адалберти?

Он — гледајући ме сада већом најљом виђећи, да нијесам саборница: — ви знате моје име?

Ја — пометена: — мој стрпц када говори о Пизи, вазда га номине.

Он — набуљивши на мене двије зеленкасте очи: — О! ви сте Катарина!

Ту ми се дубоко поклоним, затим настаде најеме тишина.

Ја гледам, да га боље поематрам; он, да и опет постане равнодушан.

То је дакле он — мишљам сама у себи отгарајући му пут — овај Ђорђио, ово злато, овај унис. Потомак високе неке породице морао се еквонити на рад, да живи и да исплати дугове својега оца. Бацивши са себе свакоји титулу, био се посветио индустрији и, у мало година, његова памучна радионица, на ушћу Арна, такмаше се са најоглашенијема кроз Италију, доношаше му му богати приход и хранија не цијели један предјел.

Казала сам ти, да је био висок. Када диже пепир, отвори му се чело мање више ћедаво, блиједо, глатко, изведено неким завојцима као да бјеху боре. Очи му бијаху назелене; поглед управан и продрљив, кад се ћаше смисловати да погледа. Уда омалошна, аристократична; ход постојан; обућа скромна, али пристојна. Тешко му је на лицу прочитати добу и године; његов тужни израз личи на особу, која се борила за остатак, и коју су више пута бичи недовоља вијали.

Да ти сада кажем, да сам се од првога погледа залубила у Ђорђија, смијала би се да црнеш, сјећајући се моје теорије о тренутној љубави, мојег охолог исмијављања свакоје приче о моментаним страстима, почевши оном о Ђулијети и Ромеу.

Дођосмо пред врата од собе; стрпц је био диго, па онако у спаваћем капуту, јоцајући се на једној столци, читаше „на р о д“. — Дочек, познатиство, усклици, целовања.

Ја се бијаш одмакла, сашла низа стубе, узела неку књигу, па сјела у хлад на чардаку да читам, отвореном намјером, да опет видим Ђорђија кад пође. Бетинска жеља свакоје усамљене ђевојке! Одмак ми паде на памет како све ријечи тих двају пријатеља допире до мојих уши. Требао је да се уклониш на, није ли песња? Јест, — али ја сам остала, прислушкивала и разабрала њиховиј разговор:

Стрпц Карло — трљајући руке: — За свебота Мартина, како ми је мило! Послети толико времена! А послови? Као и вазда, добро!

Ђорђија — тужнијем гласом: — Рђаво, сасвијем рђаво! Дошао сам, Карло брате, да ти кажам своју пропаст. Већ је томе осам дана, како је башка, ће је био мој новац, суетегла сваког исплаћивања.

Стрпц Карло: — За свебота Мартина! — промовити глас старога војника — А остале главнице!

Ђорђио: — Одавно су моји послови најљем путем окренули. У почетку ми се среќа настија, и ја јој понјеровах, заблеху се у њу као теле у шарена врата. Преброја одвојих од главе и трговине новца, да исплатим очине дугове. То је била моја дужност, моја сврха; али са економичнога гледишта није још томе вријеме било. Сада кућа, коју сам знајем и крвљу својом оградил, која ме занудна десет година најтежијех мука и брига, хоће да пане, да се отровали. Да сам сам, не бих ни жалио; ја нијесам! Прозавуће сви они, који су у мене вјере имали, моји четири стотине радника, њихова ћедка, која су поштодана, њихове жене, које сам био опростито теших радничких послова, да, како брижне мајке, постану и поштене газдарнице у моме еслу. Кад би ти знао, брате Карло, моје снове, моје основе о побољшању радничког есталежа, тек би тада разумио, како је уједна за мене та ријеч про п а с т!

Ја не вијаш Ђорђија, али онај његов мушки глас потрешаше ми срце. О! каква је то паметна душа! — Он не жали себе и своје богатство, него оне, који ће с њиме страдати. — Мишљам и дрхтећи наслоњих ухо, да чујем његов одговор на питање стрпца Карла: — Колика би ти свота била залишна, да остави ту несрећу?

Ђорђио — енергично: — Било би довољно триста хиљада лира. Тијем бих исплатио најпрече дугове и, уздајући се у моје поштење, свему лијека нашао...

Стрпц Карло: — Није много; твоје имање...

Ђорђио — огорчено: — Сва борса зна, како је прошао мој банкијер, а свијет је такви: првје неколико дана могао сам ваћи милијон; данас ми не би нико дао новчића ни да се објесим.

Стрпц Карло — замшљено: — Ти знаш, да нијесам богат; живим о земљи, а залого не мавка. Срећом ми је у доло пало, да имам жену још младу, ћер на удадбу, сина будаду, официра кованшита!... За свебота Мартина, немој захати гласом! Да имам тај новац, одмах би га дао сину твојега оца без икаква предомшљања. На страну пријатељство, тијем бих себи доста користв нанно. Толико имам вјере у

тебе, колико једном у мога ђенерала. Он је знао по-тропити новце, а ти си их из ништа створио; теби ће се опет срећа обрнути, то знам лијепо. Ма хоћеш ли ми се смијати? Свота, коју требаш, лежи ми у сандуку; али је пета, која смета, она није моја. Е кад би била! Али није, него прђија Катарине, моје штићенице. Узалудна прђија; јер све, који су је до

сада просили, одбила је или е једнога или е другога разлога. Па сада и Ђулијо, који је овђе у допусту, гледа, да јој се удвори, али сам му ја обло и бистро рекао: мој син, тако ми светог Мартина, не ћу је ја никада савјетовати, да узме таквога буљавца, што си ти...

(Наставиће се.)

Омирова Илијада.

С грчког од Л. М. Врзиче.

І. Пјевање.

(Свршетак).

Тако рече, па отиде, остави га сама
Тужног срца, ће се једи, јере му на силу,
Преко воље, тачковиту отеше ђевојку.
Ал' отиде Одисеје са лађом до Хризе,
И он води Аполону свету Егатомбу.
Но пошто се приближише дубоком пристану,
Једра смичу и у приој стављају их лађи,
На копоне јамбор спуште и у жљоб га метну,
Па тад лађу прићераше веслима до луке,
Сидро спуште, а за крму привезују лађу.
Тад и они изиђоше мору на обалу,
Искрцаше Аполону свету Егатомбу.
А из лађе морепловке испетала Хриза,
До олгара доведе је мудри Одисеје,
Милом опу у наручја, па му 'вако збори:
„Атревићу, краљ јунака, послао ме Хризо,
„Да ти ћерку доведемо, а да за Данајце
„Аполону принесемо свету Егатомбу.
„Да би како смилovali разјареног краља,
„Што зааде Ахајцима јадо и невоље.
Тако рече, па му даје у наручја дјеву,
Веселога срца прима отад милу ћерку.
Тад Ахајци на олтару л'јепо ограђеном,
Одма Богу жртвоваше свету Егатомбу.
Иза тога руке перу а јечам узимљу;
Хризо руке у вис диже и јасно се моли:
„Услиши ме сребродуки, штоно Хризу браниш,
„Килу свету, и Тенедом силно господариш.
„Та до сада вазда си ми молбу услишио.
„И штова' ме, а Ахајце страшно наградио.
„Молим ти се, услиши ми и сад ову молбу:
„Од Данајца већ уклони грдну погибију.
Тако рече молећи се, услиши га Фојбо.
А пошто се помодине и јечам просуше,
Марви шије изврнуше, па је а поклаше,
Са ње коже одераше, а бутове масне
Искидоше и двоструко лојем омоташе,
А поврх њих положише исјецкана меса.
Ужди старца цјепанице, на њих пече месо,
А просиљце у част бојну руменику вино;
Покрај њега држе момци више петорге.
Кад бутове сажегоше, утробе појенте,
Све остало на комаде исјекоче месо,
На ражњеве натакну га на па пећи стану.
Кад га добро испекоше, с ражња га смакоче.
А пошто се одморине и јело справине,
Гостине се; свега бјеше што срце жуђаше.
А пошто се наситине и јела и пића,
Пуни пехар момчадија жртвенијем вином,
Па га шаље наоколо од друга до друга,
А чапшама вино лију богу на здравицу.
Пјесме поју, бога хвале, јунаци Ахајски,

Вазданак се Пајан ори Фојбу на весеље,
А њих слуша Аполоне, па му срце игра.
Пошто сунце утонуло а мрак се ухвати,
Пољегаше и заснаше код свезано лађе.
Но кад рујна зора рана бјеше заблестала,
Пут широког отпловише табора Ахајског.
Угодан им вјетар шаље стр'јелце Аполоне
Јамбор дижу а бијела на њ' развију једн
Усред једра дуње вјетар, а околу кила
Мрки вали забучаше, кад лађа вђаше,
И леђаше кроз валове, путујући даље.
Кад дођоше до широког табора Ахајског
На обалу изакукоше, високо на п'јеску,
Приу лађу; добеле јој греде подложил.
Пут чадора и лађе се затим разигоше.
Али дивни син Пелесеј, брзоног Ахиле,
Ђуђаше се и сјеђаше код брзијех лађа;
Па екушину не вђаше, на славу јуначку,
Ни у битку, већ с' у срце гризе чамех' туна,
А бјеше се ужедио и граје и борбе.
Но пошто је дванаеста зора наступила,
Сви се вјечни пут Олима вратине богови,
Пред свијема бјеше Диво, Ал' се сјети Тете
Рјечи сина, па изиђе из вала морскога;
Рано пође до Олимпа и неба широка.
Нађе Дива Громовника ће сједи усамљен
Од другижех, на врх вршну пиљастог Олимпа.
До њега се посадила; кољена му љевом
Обватила, а дееном га испод браде глади.
И молећ' се Кроневићу, Диву рече краљу:
„Оче Диво, ако сам ти икад угодила,
„Или р'јенју или дјелом, услиши ми молбу,
„Почасти ми мила сина, што побрзао вене.
„Атревићу, краљ јунака, њега обемчасти,
„Те му силом шићар оте, а сада га има.
„Освети ми сина Диво, мудри Кроневићу;
„Снагу подај Трojaнцима, све доклен Ахајци
„Сина мога не почасте, част му не узвесе.
Тако рече, ал' јој Диво, што купи облаке,
Ништа на то не бесједи, већ сједи и мучи.
Њему Тете за кољена, ка' да је прирасла,
Приљуби се, па му стаде опет говорити:
„Од истине обречи ми и главом намигни,
„Ил' одречи — страх те није — па да барем знадем,
„Да ме мање од иједне поштујеш богиње.
Ђојзи љуто збори Диво, што купи облаке:
„Грдња посла, нагоним ме да се свајам с Ером,
„Што 'но ће ме срамотијем дражити р'јенцима.
„И тако ме вазда грди међу Боговима
„И збори ми да помажем у р'ту Трojaнци.
„Но сад хајде, гледај да те не опази Ера,
„А брига ће моја бити, да све то извршим.
„Сада ћу ти, да вјерујеш, намигнути главом,

„Од мене је то највише међу Боговима
 „Обљежје; а неда се натраг поврнути,
 „Без пржеваре, мора бити, кад главом намигнем.
 Тако рече, намигну јој мрким обрвама,
 Низ бесмртну главу бољу коса амброзијска
 Просу му се: затресу се главике Олима.
 Иза вјећа развију се. Тада скочи Тете
 Са Олимпа блиставога мору у дубину,
 А Диво се дома крену, блажени богови
 Сви усташе са столица, оцу на сусрете,
 Дочекав' га нико не смеје, већ га сви еретоше.
 Затим сједне на прјестолу; али га је Ера
 Упрежала и виђела, ће се свјетовала
 С њим, старине морекот Ђерка, бјелонота Тете:
 Одма поче Кроневића да грди и ружи:
 „О подмукли домишљане, ко је од богова
 „С тобом савјет виђења? Вазда ти је мило,
 „Да кријући одлучујеш, далеко од мене.
 „Та никад ми драге воље, што мислиш, не каза.
 Отац људи и Богова вољан одговара:
 „Не надај се да ћеш мисли све дознав' ми Еро,
 „И ако си моја љуба, тешко би ти било.
 „Што пристаји, да дознадеш, то ћеш ти најпрва
 „Од Богова и од људи, чути и дознати.
 „Ал' на по се од Богова што сам одлучио.
 „О томе мо немој питат', нити истраживат'.
 Госпоња му на то збори волоока Ера:
 „О најстранниј' Кроневићу, какву ријеч рече?
 „Нити тражим, ни иначе сувшице те питам,
 „Већ у миру одлучујеш, све што ти је драго.
 „Но сам ти се сада јако, Диво, улапила,
 „Да ти није ријечима срце опчинила
 „Мила Ђерка морекот старца, бјелонота Тете.
 „До тебе је јутрос сјела, коњаца грлица,
 „Чини ми се обећа' си, да ћеш јој Алина
 „Почастити, а код лађа многе уштити.
 Одговара вољан Диво, што крви бољане:
 „Несретнице, све ли слутни, вазда ли ме пражити.
 „Али ништа дознав' нећеш, а ако се мучиш.
 „Но све више мразни ми се, грђе по тебека.
 „Кад је тако, драго ми је, нека тако буде.
 „Муч' на сједи, мојој р'ечи противит' се немој,
 „Јер ти ништа помоћ' неће сви Бози Олимпа,
 „Кад ти дођем и силном те руком тући еганом.
 Тако рече, улаши се волоока Ера,

ЈОШ НЕШТО ОД ТУРГЕЊЕВА.

Списатељица Л. К. штампа у „Руским Вједомостима“ своје успомене о Тургењеву, саопштава неколико ситнијех причаца Тургењева, од којег је она и чула неге, али које се нијесу ниђе у штампи појавиле. Те ситне причеце нити друге нијесу, но „П је с м е у и р о з и“. Ево једна од тихех, како ју је запамтила горња списатељица.

(„Новое Время“.)

П о љ у б а и.

Једног љетњег дана око подне ишао сам по вијугастој естазији кроз шуму.

Шума је била честа, млада, руска шума са измијешанијем врстама дрвећа. Бреза са бијелијем стаблом и раширеном крупном мијешала се са ниском, као кожа змије, суро-зеленом јасном. Ђе-ђе по пољанама, по окрацима ове шуме расли су млади дубови; као тамне пјеге помаљале су се овамо — онамо танковрхе јеле са ниско доље спуштеним гранама, и изгледале су врло жалосно у ово доба године.

Мучех' сједи, уталожи срце своје драго.
 Сви су сјетни вишњи Бози у дворани Дива,
 Ал' им поче бесједити вјештак Есајијето
 Све у хајтер милиој мајци бјелоручој Ери:
 „Грдна посла и неспособна, што ће сад да буде,
 „Због смртнијех кад се људи вас двоје свађате,
 „Међу Богове потичете вику и узбуно.
 „Часној гозби понестеће сласти и весеља,
 „Када буде међу нама горе надјачало.
 „Ја ћу мајку свјетовати, и ако је мудра,
 „Да по вољи оцу чини, да је опет Диво
 „Не ерамоти, а и нама да гозбу не мугти.
 „Кад би хтио, могао би Диво громовниче
 „Са столица стравалит' нас, је много јачи.
 „Но га, мајко, слађанијем омекај р'јечима,
 „Одма ће се Олимпијан нама ублажити.
 Тако рече, на посекочи и пехар довргли
 Мајци мужа и овако вољан проговара:
 „Три мајко и уздрж' се, и ако си тужна,
 „Да невидам ће те туче, јер ти јадан небих
 „Тада ништа помоћ' мога', и ако те љубим,
 „Тешко се је Кроневићу бојме противити!
 „Пријед једном када скоких да те браним мајко,
 „За ноге ме ичена Диво, на ме се прага баци,
 „Читав сам ти дан падао, а кад сунце зађе,
 „На Лемпу ти нанем, мајко, готово без душе.
 „Синћани ме слоњенога туна неговаше.
 Тако рече, насмејши се бјелоруча Ера.
 И смјешех' се прими пехар из синовље руке.
 Тад он поче слатки нектар из чабра да точи,
 Па га служи и десне стране свим Возима редом.
 Грохотом се насмијаше блажени Богови
 Кад виђеше Есајиста, ће по кући рамеље.
 Вазданак су благовали доклен сунце заје;
 Свега бунше часној гозби, што срце жуђаше.
 На дивну је тамбурицу ударао Фојбо,
 Слатким гласом измјениче притале га музе.
 Но кад сјајно сунца свјетало у море утону,
 Отац дође да спавају, сваки својом двору,
 Што је сваком сарадао, разбробитим духом,
 Славиш' Вазјет, што чо рамење на обје ноге.
 У постелу леже Диво, вишњи Громовниче,
 Ђе 'но спана, кад га санак слађани савлада.
 У њу леже, а уз њега зашторана Ера.

Било је ведро и велика врућина; али кроз густу честу од грана није се могло виђети сунце, и само доље на кадијели справи покретали су се, играли су и прелијевали су се свјетли и тамни крушчићи. Ја сам пратио њихову чудновату игру, кад наједанпут нека човјечија сјенка надвесе се однекуд, леже и заузео неки простор преда мном.

Ја задрхтах и окренух се. Нијесам био сам у шуми.

Два корака далеко од мене пламенито, лако, недотичући траве, кретала се нека шенска фигура.

Ја еганем. Женска примакне се и такође етине преда мном. Једним хитрим погледом сназио сам црте божанственог лика, контур дивног тијела, које се провиђело кроз ваздушасто талко платно таласасте одјеће.

Она је била дивна и млада, али ја нијесам знао, ко је она.

Наједанпут она учини покрет и, мало само нагнувши се нада ме, пољуби ме у чело.

Ја сам затрептао. Неисказано узбуђење овлада мном, прекидајући ми дисање и потресајући обједном цијело моје биће,

Ја пружам руке. Желио сам продужити ојењање, које се као неко блажено треперање разило по ширелом мом организму. Подигох главу... Али никог већ не бијаше крај мене.

Она је ишла даље исто онако величанствено, лако, као и прије, не тичући земље.

Учини ми се, као да озад има два крила — мала и прозрачна. То су јој она и помагала журити онако лако.

Да појурим напријед за њом, иза свега гласа призивајући је. Желио сам, да ме она пољуби у уста „пољубице уста својих“...

Узалуд сам је звао и трчао за њом. Она је одмицала све даље и даље.

Јурећи је тако узалудно, спазим у шуми, доста близу мене, другог човјека. То је био младић, готово дијете. Он је ишао безбрижно, подигнувши малко горе кудраву лијену своју главу. Безбрижно и весело гледале су пред собом надахнуте његове очи, и смијошале су се румене, пуне усне са једва онаквим наученицама.

Видио сам, како она женска стаде крај њега, како брзим покретом егресе се и обдаци се назад разбарушена, кудрава његова коса, и она га целива уирав у румене, полуотворене усне...

И по томе сам омакх разумио, ко је била она женска. Разумио сам такође и то, ко је био онај гетић. Јест, оно је била она, муза, која надахњива пошту. Њезин целив ја сам осјећао на мом челу, хладан непотпун целив...

Таквим целивом, непотпуним даром надахнућа дарива она нас, просте прозакне, и чува своје целиве и љубав за њ, безбрижног, надахнутог пјесника — стихотворца.

С Руеков.

NACIONALNA BIBLIOTEKA

БИБЛИОТЕКА

(Ријечки град.) Готово при самозе извору

Црнојевића ријеке, на десној обали, према цазару, изникла је висока, питома главница, на којој се још дан данас бијеле дворови Иван-бега Црнојевића. Омањашни гроздић кућа помодло је на оној вршини, као орао на тмору. То је старо Иванбегово сеце Ријечки град. Мјесто је на дивном погледу, у приеоју, романтично. Попрсе му је обучено зимзелено шумом, прореженом путем, завојцима и тражицама; равана горе подијеле на ластвице, долове и зграде, — узрађена и насељена. Кажу мјештани, да још и данас живе неки шипци и лозе, које је Иванбег сadio; ако је томе вјеровати, ја сам био сретан, да окусам и од једних и од других. Вешна саме главнице и положај Иванбегова дворца, опоменути су ме на оне ветишке куле из средњег вијека, ће су се јунаци и слободни људи одметали, да не трипе зулума, да бране и себе и сиrotињу од тирана. На неколико корака од куле, далеко, колико би се човјек крчмаком испод руке бацно, показали су ми мјесто, ће је била зтара и прва српска штампарија. Темељ штампарије је ударен је на тврдоме стању камену, сасвијем прстоу, али тако јако зидан, да му нијесам могао ни шкадице из разваљеног дувара кренути, а већ толико силе година како пада на њега киша и снјег, мрзну га цича и лед, топе га сунчани жаропеци! Говорили су ми, да су и многа слова ископана и нађена; бадава за мене, није ниједнога било на полуду, да видим, Данас на ријечком граду има лијепа црква и вала на школа. У кули Иванбеговог стањује један од Црногорских соколова, сердар Саво Јовићевић. Благо староме сердару; таква мјеста и јесу за јунаке! — (М и р а ц г р а д.) Тако зову Грљани овај рукав

Мрчева поља, који се уточно међу Доњом Лаством и Манастиром св. Гогопоје. Наметари говоре, е су чули, ће стари људи причају, како је ту збиља и био некакав град. Њелчић, писац историчких успомена Боке которске, на основу неких грчких података, нагуда о некаком пропалом граду међу Будвом и Котором; професор Рутар, који је писао о горама Боке Которске, назива га Шебе-градом. И Шеберград је у Грбљу познат, али је он са свијем незнатан према Мирину. Ако се претпостави, док се не докаже, да је овај потоњи донета негод био, то ће по свој прилици бити, да је Шебе био каква мала варошица, или обљивне село. Ја сам пролазио преко Мирина и увјерено сам се, да народно приповиједање има свога значаја и разлога. Неколико сино отесаних четвороугластих камена, неколико комада полумњених ступова, јасно свједоче, да је ту морало бити богатих зграда. Што је од њих било, до сада се не зна; ако је вјеровати народном предању, то их је море навијело, које је некад по казивању, цијело Мрчево поље потапљало и у бедеме Мирин-града ударало.

КЊИЖЕВНИ ПРЕГЛЕД.

Учени друштва.

(Рад Срп. Учен. друштва.) VII. састанак од 9. Јуна т. г. књижевник и жарки ерипски родољуб Ђорђевић Николајевић, бивши прота у Задру, садашни архимандрит и ректор богословије у Сарајеву, послао је друштву на дар 25. фор. а. вр. Одлучено да му се јавно захвали. — Издаће се позив на прелату на „Историју српскога народа“ од И. Срећковића. Цијена 3. дин. тврдо везана 4½ дон. — Пресједник белгјског друштва црвенога крста, Вар. Дини, послао је друштву на поклон своје списе. — На молбу Јована Шпринћа, свршеног богослова из Босне, одлучено је да му се даду друштвена издања, под увјетом, да тамо, ће се настани, оснује с њима општинско библиотеку. — Читавници у Госпићу послаће се сва издања, којих још има. — VIII. састанак од 28. Јуна т. г. Секретар Јован Бошковић поднио је извештае о своме чувању дуг. Беча. Тамо стоји како је гђа Вуковановића у преговору с једним ерипским друштвом о откупу права на прештампивање Вукових дјела. Она ће доћи за те ствари у Биоград. Том приликом доијеше за народни музеј и једно драгоціено пуце са објела цара Лазара. Кћи Вукова је нарадила и слику свога оца; то је најбоље погођени лик Вуков, које до сада имамо. Друштвени изасланик имао је прилику, да види многе Вукове рукописе и важне ербузе, као т и и к, у коме су побољжене године о смрти ерипских владалаца у средњем вијеку и м о л и т в е н и к штампан у Мелцима 1638. у коме се налази и поступак при вјенчавању на царство. Изасланик је нашао ту и праву годину Вукова рођења 26. окт. 1787, као што се види из започете аутобиографије. — Умјетнички одбор подноси планове Ђ. Миловановића и Вл. Тителбаха за њихово етнографско чување. Планови се усајају; етнографска одређења се по 600 дин. путинне. — Трговачкој омладини у Биограду, даваће се од сада сва издања бесплатно. — Стеву Врчевићу, сину познатог народног књижевника, одговорено је да ће се друштву журити, али ту треба и стрпљења, јер није лако прегледати 19. списа, које је он друштву на оцјену послао.

Исправка. У прошлом броју „Црногорке“ у пријеводу Омилроне Најдаче подукца се једна погрешка, која смисао и етих квари. На страни 169 у другом ступцу стих 5 стоји погрешно: „Што њо еуде и веће Дитове чувају“. а треба да гласи: „Што њо еуде и вакоме Дитове чувају“.